

אורגיה

של שינארה

כאורה היה זה דיון על תקציב הכנסת. אך למעשה הוא הפך לדיון על גוף אחד בכנסת, המהחזה בה 0.8% — סיעת העולם הזה — כוח השם.

קשה לקרוא לזה "דיון". היתה זאת אורגיה של שינארה, זעם, השמצות אישיות וגידיפוס נסערים — אורגיה שמעולם לא ראתה עוד הכנסת דוגמתה.

בעת מלחמת-הבחיירות הוטחה בפנינו טענה אחת וחוזרת: "מה יכולה סיעה קטנה לעשות בכנסת?" על כך ענינו: "גרירי אחד של מלח משנה את טעם התבשיל כולו!"

השבוע איאפשר היה שלא להיזכר בסיסמה זו — כי התבשיל קם נגד גרייר-המלח. הדבר השתקף אפילו בכותרות העיתונים, למחרת היום. הכותרת במערב, עתון המנסה להתעלם מקיומנו בכנסת: "לא ניתן לאיש אחד להשתלט על עבודת הכנסת — המערך וגחיל תוקפים את אורי אבנרי". ידיעות אחרונות: "הכנסת ערכה התקפה מקיר-אל-קיר בחי"כ אורי אבנרי". הצופה: "הכנסת מוקיעה התנהגותו של איש העולם הזה". דבר: "ביקורת חריפה בכנסת על התנהגות א. אבנרי". הארץ: "רוב הכנסת מתלכד נגד אבנרי". מה קרה כאן? השכיל לתאר זאת כתב הארץ, כמה ימים לפני התיכוח: הכנסת מתנהגת כמו משפחה, המתאחדת נגד אדם זר. אין תיאור טוב מזה.

מכנסת היתה משפחה גדולה אחת. רוב חבריה, וביניהם כל חבריה הקובעים, יושבים שם מזה 17 שנה. הם התרגלו זה לזה, שותים יחד תה, מחלקים איש לרעהו מחמאות אחרי כל נאום. כולם מדברים בסיגנון אחד, והניגודים הפוליטיים ביניהם הלכו והצטמצמו. זה טוב לכולם — חוץ מאשר למדינה. זה נוח. כל ויכוח הפך סימפוני, בו מנגנות כל היסודות בארמוניה מלאה, וכל אחת ממלאה תפקיד מוסכם וידוע. אין אפתעות, אין יוצא-דופן, ועל הכל מנצח האינטרס המשותף של המישטר שכולם שייכים אליו.

אנו קילקלנו הארמוניה זו. הפרענו לשלוה. הפרענו לחי"כים, כי תבענו מהם להסריח את עצמם לבוא לישיבות הכנסת. הפרענו לשלטון, כי השמענו דברים שאיש לא העז להשימיעם זה מכבר. הפרענו בעיקר לאופוזיציה הרדומה והשבעה, כי עצם נוכחותנו ופועלתנו שפכו אור על העובדה שהיא חדלה מזמן מלהיות אופוזיציה של ממש.

וכן, אחרי ארבעה חודשים בלבד, התאחדה הכנסת כולה נגדנו. איש חרות יצא חוצץ להגן על מפא"י, מפא"י הגיבה בהתלהבות על דברי איש חרות, ודבר מציון בסיפוק אינסופי: "את נאום-הפולמוס התקיף והמשכנע ביותר נגד א. אבנרי השמיע אריה בן אליעזר (גחיל)".

האם המעטים דיברו שטויות?

וויכוח הממשי סער סביב דבר שדוברים אחדים קראו לו, פשוט, "הקנוניה". זוהי הקנוניה של אוניברסל — ותיק מפא"י חתיק חרות — לשלול כמעט לגמרי את זכות "הסיעות הקטנות" להגיש הצעות-לסדר-היום והצעות-חוק פרטיות. כלומר: למנוע מהם את האפשרות להעלות עניינים בכנסת. (כל שאר הנקודות בסדר-היום של הכנסת מועלות על-ידי הממשלה).

אנב, בשיחות פרטיות התנצלו אנשי המערך, השבוע, שלא הם המציאו את הרעיון. לדבריהם, בא הרעיון כולו מצד חרות.

למעשה התחיל מחול-הקנוניה עוד ביום הרביעי. אך אז עוד נהגו אנשי הרוב בהתאפקות, ונשמעו דברי המתנגדים. יצחק נבון (רפ"י) ויוהר הררי (ל"ע) חשפו בשני נאומים מצויינים את המגמה האמיתית של שינוי תקנון-הכנסת: לתתם את פי סיעתנו. חי"כ יצחק קלינגהופר (גחיל) ניסה להצדק את הקנוניה, והיתה זאת — לדעתי — אחת מהפועות האומללות ביותר של מפסן מכובד זה בכנסת. כי הוא הוכיח עד כמה אונסת חרות את הליברלים בגחיל, ומה קורה לאנשים הגונים כשהם נאלצים להצדק על אונס כזה.

הויכוח עוד היה הוגן ומאופק. את המערך ייצג חי"כ אונייה, יו"ר ועדת הכנסת, אדם היועד להסביר בחיוד מלבב ובדבריינועם את הדברים המחפירים ביותר. חילופי-הדברים היו עדיין מאופקים. למשל:

אזניה: ... לכל פעם שהכנסת מנסה לצאת מאמת-המידה של גודל הסיעות, היא בכל זאת, בסופו של דבר, חוזרת לאמת-מידה זו.

אבנרי: כי זה האינטרס של הרובו

אזניה: ... המפתח הזה הוא לגמרי לא פשוט, וזה מפתח.

אבנרי: עצם עקרון המפתח הוא פטול. המפתח הוא הי מישטר, והמישטר הוא המפתח, וגחיל-הצטרפה לזה.

אזניה: ... (יש) חוסר שכלי-שר פרלמנטארי לגבי ניצול הזמן לדיבור מעל לדוכן הפרלמנטארי המשותף. חוסר שכלי-שר מצד המעטים מוכרח, ללא הסדר, להוליד אנארי כיה וחסיפה של זמן גם מצד הרבים.

אבנרי: האם המעטים דיברו שטויות?

אזניה: חזילה...

כמה וכמה פעמים באותן שעות חזרו הדברים לפעולת סיעתנו, ההצעות שהגשנו, השאלות ששאלנו. וכמה פעמים קראתי את אותה קריאת-הביניים, גם למפא"י וגם לחרות: "מה זה כלי"ך מוזאית אתנס? מה אתם כלי"ך פוזאים מאיש אחד, שאתם מאבדים את העשתונות?"

תוך כדי בירור זה, הוכח גם עד כמה מופרכת הטענה היסודית של הרוב, כאילו פעולתנו המוגזמת מאיימת לשלול מכל שאר חברי-הכנסת את זכות הדיבור. הודיע יצחק נבון, סגן-היו"ר מטעם רפ"י: מתוך 63 הצעות-החוק הפרטיות שהוגשו עד לפני שבוע, היו רק שש שלנו. זה רחוק מאוד מלהיות סתימית-צינורית.

שונה המצב לגבי השאלות. מבין 134 השאלות שהוגשו — 33 היו שלנו (לעומת 19 של גחיל, 4 של מקי"י, 13 של רפ"י, 17 של רפ"י). אולם שאלת אינה מעכבת את הכנסת. היא מכשיר של פיקוח על מנגנון. מנגנון מכין את התשובה — וכל השאלות גם יחד אינן גורלות אפילו חצי שעה בשבוע מזמנה של הכנסת. אבל עצם הכנת השאלות כרוכה בעבודה רבה — והסיעות המתעצלות מתרגזות על הסיעות העובדות במתח גבוה. איש לא העז לטעון כי השאלות שלנו לא היו לעניין. מאחר שיש צנזורה מוקדמת

גרזם

להלן נאומו המלא של אורי אבנרי בדיון על תקציב הכנסת, כפי שרשם בפרוטוקול הסטנוגרפי. הנאום בא למק ארבע הסתייגויות, שהסתכמו בקיצוץ של שני מיליון לירות מתקציב הכנסת — קרוב לשליש. בין השאר הוצע להקי"ן את הסכום המוקצב לשכר החי"כים עצמם מ-2.2 מיליון ל-0.9 מיליון, בהתאם לחישוב חדש. אורי אבנרי הצביע לבדו בעד הסתייגויות אלה, ורק הוא הצביע, בקריאה השלישית, נגד תקציב-הכנסת כפי שנתקבל.

אורי אבנרי: גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה.

לפי חוק פרקנסון, יש שני סימפטומים בולטים למחלתו של גוף ציבורי: התפחות המני גגונו שלו, בלי כל יחס לפונקציה האמיתית שהוא ממלא; והעברתו להיכל-משרדים מפואר. והנה בתקציב הכנסת המונח לפנינו נתקיימו שני הדברים גם יחד: המנגנון של הכנסת מתנפח, והשנה תעבור הכנסת לארמון הניאוקלאסי רבי-הרושם. ובאותה שעה עצמה, חברי-הכנסת, מתרוקן המוסד הפרלמנטרי בהדרגה מתוכנו. הוא הופך יותר ויותר קליפה של דמוקרטיה פורמלית, אשר התוך הדמוקרטי נטש אותה.

הנוכחות הממוצעת: 20 מיון 120

הכנסת חולה. אין צורך במחורם של חוק פרקנסון כדי לעמוד על כך. הסימפטומים של מחלתה גלויים לכל עין, והם חדרו זה מכבר לתודעת הציבור. הסימפטום הראשון הוא ההיעדרות הגוברת ממליאת הכנסת. מליאת הכנסת הופכת יותר ויותר לריקת-הכנסת.

מזה שלושה שבועות אני מנהל רשימת-נוכחות. חוץ מרגעים של הצבעות, וחוץ מרגעים מיקנטים במיוחד, הנוכחות הממוצעת היא עשרים חברי-כנסת. ברבע זה, בדיון על הכנסת עצמה, ועל נושא שהרעיש את הציבור בשבועות האחרונים, נוכחים עשרים ושלושה חברי-כנסת.

בעת הדיון על המיסים וההכנסות בסך 4.6 מיליארד לירות, היתה הנוכחות הממוצעת שנים-עשר חברי-כנסת. אך עשרות חברי-כנסת, שלא סרחו כלל להיות נוכחים בדיון, שלא עניין אותם לשמוע את נימוקי הסתייגויות — הם באו השבוע ביום השלישי להצבעות, והם הרימו את ידיהם — מאה וחמישים פעם תוך שלושים ושתיים דקות! — מבלי שלרובם היה המושג הקלוש ביותר על מה הם מצביעים.

יצחק גולן (ל"ע): באינו זכות אתה אומר שחברי-הכנסת לא ידעו על מה הם מצביעים? אתה ידעת — יבושם לך.

היו"ר דבורה נצר (מפא"י): רצוני להעיר לחברי-הכנסת אבנרי, כי לא ניתנה זכות לחברי-כנסת לפגוע בחבריהם ולהביע דעתם על הכרתם או אי-הכרתם את החומר המובא להצבעה. אבקשך לא לחזור על דברים אלה.

אורי אבנרי: אני לוקח בחזרה את החלק השני של הפסוק.

יצחק גולן: אתה אינציקלופדיסט! אתה יודע כל דבר שבועלם...!

אורי אבנרי: באותה ישיבה הצביעו על מאה וחמישים הסתייגויות תוך חצי שעה. רוב המצביעים לא היו נוכחים במליאת הכנסת כאשר נימקנו את ההסתייגויות האלה. קשה להבין איך הם... כאן אני שם נקודה.

אני גם לא מקבל את אותו חלק בנאומו המעניין של חברי-הכנסת יזהר הררי אמש, שנע בבקיעת הנוכחות. אילו הנוכחות הממוצעת היתה 80% או 60% מחברי-הכנסת, הייתי אומר שכל נימוקיך הם נכונים. אבל, עם כל הכבוד, הם אינם מצדיקים נוכחות של חמישים מכלל חברי-הכנסת.

תשלום שכר לפי הנוכחות

ניסינו לתקן מצב זה על-ידי הצעת חוק הקחרום שלנו. כל סיעות הכנסת הצביעו נגדה, באחוזה נדירה ומלבבת. לא נותר לנו אלא להציע היום תרופה ריקלית הרבה יותר. אנחנו מציעים, גברתי היושבת-ראש, לבטל בכלל את המשכורת החודשית של חברי-הכנסת, ולהנהיג במקומה תשלום קבוע לכל יום של נוכחות בבית.

יוהר הררי (ל"ע): עשו נסיון כזה, והוא לא פעל.

אורי אבנרי: אנחנו שכירים של אזרחי ישראל. אזרחי ישראל אינם צריכים לשלם שכר לחברי-כנסת שאין להם זמן להיות בכנסת, המנהלים באותו זמן מפעלים מפלגתיים או פרטיים, או המשתילים בחוץ-לארץ בשליחות מפלגתית...

אליעזר שושפסק (חרות): (קריאת-ביניים בלתי-מובנת).

אורי אבנרי: חברי-הכנסת שושפסק, אינך יכול להפריע לי, כי זמני מוקצב מאוד. בניגוד לזמנכם.

גם את תקציב מזכירות הכנסת אנו מציעים להקטין. אבסורד הוא שסביב האולם, הכמעט ריק ברוב שעות השבוע, יסתובב מנגנון עצום שייך ויגדל.

רובוטים מרימי ידיים

הוא הדין לגבי תקציב חסינות בנייני-הכנסת. מוקדש לזה למעלה ממיליון לירות. רבותי חברי הכנסת, למה לנו לרמות את עצמנו? מי מעוניין לפגוע בחסינות בניין הכנסת? זה מכבר יודע הציבור ששום החלטה של ממש אינה מתקבלת בבית הזה; חוץ מהחלטה לסתום את הפה, שעליה נדבר אחר-כך.

כל ההחלטות מתקבלות בהידברות בין מרכזי-המפלגות, לא בירושלים, כי אם בתל-אביב. אחרי שהחלטת מי שהחליט, מה שהחליט, הופך אישור הכנסת לפורמליות ריקה. חוק המש מעת הקואליציונית המכריח את חברי הכנסת להצביע, לעיתים, בניגוד לדעתם האישית, הופך

חמורה מאד של יו"ר הכנסת על השאלות, גם איאפשר כלל להגיש שאלתא שאינה עניינית.

טענתו המוחצת ביותר של נבון נגד השינוי בתקנון: הוא בוק את תקנוני כל הפרל-מנטים, ולא מצא בשום פרלמנט בעולם משהו הדומה להסדר שהוחלט עליו עכשיו. ההמצאה של באדר-אזניה היא המצאה מקורית לגמרי של המוח היהודי.

המוסר של בנק אגודת ישראל

למטר של השמצות.

את האורגיה פתח, כנאה לו, איש אגודת-ישראל, שלמה גרוס. גרוס הוא אחד מן הארבעה שהצביעו בעד המימשל הצבאי תמורת רשיון של בנק, ששווי היה מיליון לירות במזומנים. אביר זה של המוסר הצרוף התנגד לשינוי התקנון מסיבה פשוטה: כדי לסתום את הפה לסיעת העולם הזה, פוגע השינוי בכל הסיעות הקטנות. על כן דרש גרוס, בהגיון עילאי, לבטל את השינוי — ולחוקק חוק מיוחד כדי לסתום את הפה רק לסיעתנו.

גרזם: ישנן סיעות קטנות בכנסת, והיו סיעות קטנות בכנסת מאז ימי כינונה. הדבר אינו חדש, אלא ססיעות אלה לא הפריזו בהסדרות. עכשיו ישנו חבר-כנסת שכן מסרד, ועל זה נאמר: "האיש אחד יחסא, ועל כל העדה תקצוף"י כולנו צריכים לסבול בגלל זה?

תמצאו דרכים לגיטימיות, ואל תזדקקו להידברות בין הקואליציה והאופוזיציה. יהיה לכם העוז ללכת בדרך של חקיקה, ולקבוע שאיש אחד איננו מהווה סיעה, ותתנו לו את המגיע לו. זה יהיה שוט לריסון עצמי.

עוד לפני שהצעה הצעה נאורה זו של חקיקת חוק מפורש נגד סיעת העולם הזה, הציע